Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. Wilno, dnia 17 grudnia 1931 r. 576

Treść numeru:

---:&:o§o:&:---

-§-

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

E c h a w y b o r ó w P r e z y d e n t a L i t w y w p r a s i e ł o t e w s k i e j. Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.283/, prasa łotewska zamieszcza obszerne sprawozdania z wyborów Prezydenta Republiki Litewskiej, zaopatrując sprawozdania te w życiorys i fotografję Smetony. "Pehdeja Brihdi" pisze m.in. w sprawie wyborów co następuje: "Stało się to, co było do przewidzenia. Smetona wybrany został na Prezydenta. Naród litewski potwierdził przez to sympatje, jakie Prezydent Smetona zdobył w ciągu długich lat swego urzędowania. Jedność narodu została znowu zapewniona. Gospodarczy kurs polityki litewskiej po wyborach Smetony utrzyma się w dalszym ciągu. Dotychczas pojęcie kryzysu gospodarczego jest dla ludności Litwy dzięki polityce rządu Smetony obce. W polityce zagranicznej będzie się również w przyszłości zwracało wiele uwagi na sprawę wileńską. Dyplomaci litewscy w ostatnich czasach mogą się poszczycić sukcesami w sprawie wileńskiej. Dla Łotwy wybór A.Smetony jest wypadkiem radosnym, gdyż gwarantuje dalszy rozwój dobrych stosunków, jakie się w ostatnim roku zaznaczyły. Wierzyć trzeba, że w ciągu najbliższych 7-miu lat zbliżenie litewsko-łotewskie przyjmie formy jeszcze konkretniejsze i spełni się marzenie o jedności obu państw."

"Latvis" tłumaczy wybór A.Smetony tem, że Smetona jest najpopularniejszym mężem stanu, zarówno wśród inteligencji, jak wśród szerokich mas. Naród litewski należycie go uczcił, wybierając na Prezydenta Państwa. Z wyboru Smetony cieszyć się również mogą Łotysze, gdyż Smetona jest szczerym przyjacielem Narodu Łotewskiego i w przyszłości utrzyma zadzierzgnięte już przyjazne stosunki między obu państwami.

"Siegodnia" konstatuje, że A.Smetona cieszy się głębokim szacunkiem nawet w kołach opozycyjnych. Jako przeciwnik doktrynerstwa partyjnego, a zwolennik polityki realnej jest Smetona bardzo popularny w szerokich masach rolników i armji. Prezydent Smetona powoli, lecz stale dąży do urzeczywistnienia celów, zakreślonych przez siebie.

P r a s a n i e m i e c k a o w y b o r z e S m e t o n y. Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.283/, "Berliner Tageblatt" pisze o wyborze Smetony na Prezydenta Państwa Litewskiego co następuje: "Smetona uosabia ideę litewskiej twórczości narodowej i jest jednym z pierwszych bojowników o litewską wolność. Nawet ludzie niepodzielający jego idej politycznych pozdrawiają obecny jego wybór."

"Vossische Zeitung" zamieszcza biografję Smetony i przyznaje mu szczególne zasługi. "Vos.Ztg." wyraża opinję, że Smetona może być nazwany przedstawicielem polityków litewskich, będących za ścisłą współpracą z Niemcami.

P r a s a w ę g i e r s k a o L i t w i e. Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.283/, pismo węgierskie "Magyarsag" zamieściło niedawno ilustrowany artykuł p.t. "Litwa", w którym poruszało przeszłość i teraźniejszość Litwy. "Magyarsag" pisze m.in.: "Litwini, naród rasy aryjskiej osiadł nad brzegiem morza Bałtyckiego, jakich 1500 lat temu. Już Fenicjanie, a później Rzymianie i Grecy odwiedzali Litwę, gdzie kupowali bursztyn. Litwa zyskała stąd miano "kraju złota północy". W XV wieku, podczas rządów W.Księcia Witolda Litwa była bardzo potężna, a jej granice sięgały morza Czarnego. W XVIII w. Litwa dostała się pod władzę Rosji i 150 lat wlokła ciężkie jarzmo rosyjskie. W 1918 r. Litwa odzyskała swą niepodległość. W obecnej Litwie poza okupowanem przez Polaków terytorjum ze starą stolicą litewską Wilnem, które założył Wielki Książę litewski Gedymin /1123 r./ i które Polacy w 1920 r. zagrabili, nalicza się 2 milj.300 tys. ludności. Tymczasowa stolica Litwy Kowno liczy 100 tys. mieszkańców, zaś port morski Kłajpeda 35 tys. mieszkańców.

Dopiero po odzyskaniu wolności mógł się kraj ekonomicznie i kulturalnie rozwijać. Dzisiaj Litwini mają uniwersytet w Kownie i wyższą szkołę rolniczą w Datnowie. Litwa jest krajem rolniczym i eksportuje produkty rolne.

Przyroda kraju nosi piętno północy: wielkie ciemne lasy, błękitne jeziora, pagórki piaszczyste nad brzegiem morza, łany żyta

i pszenicy, przy drogach piękne drewaniane krzyże. Ludzie otwartego serca ogromnie przyjaźni i gościnni. Miłością Ojczyzny, serdecznością i pracą na ukochanej roli wypełniają Litwini swe życie".

R u c h p o g r a n i c z n y m i ę d z y L i t w ą i N i e m c a m i w u j ę c i u "L i e t u v o s A i d a s". Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.283/, prasa niemiecka w Prusach Wschodnich wyrażą swe niezadowolenie z powodu okólnika rządu litewskiego, na mocy którego przywozić wolno bez cła jedynie towary i przedmioty, których wartość nie przewyższa półtora lita. Prasa wschodnio-pruska uważa zarządzenie rządu litewskiego za ograniczenie ruchu granicznego i grozi środkami odwetowemi rządu niemieckiego.

"Lietuvos Aidas" ocenia zjawisko to jak następuje: Dla nikogo nie jest tajemnicą, że nie rząd litewski, a tylko rząd niemiecki zaczął ograniczać ulgi, stosowane przy importowaniu w małych ilościach towarów przy ruchu pogranicznym. 23 marca r.b. zobowiązywać zaczęło rozporządzenie ministra Finansów Rzeszy Niemieckiej, na mocy którego znacznie zmniejszono ilość importowanych z Litwy bez cła towarów. Do 23 marca można było przywieźć z Litwy do Niemiec bez cła towary, od których cło nie przewyższało 15 fen. W myśl nowego rozporządzenia pozwala się importować towary, od których cło nie przewyższa zaledwie 5 fenigów. Pozatem nie należy zapominać, że w tym samym czasie podniesiono w Niemczech znacznie cła na cały szereg towarów, które właśnie wchodziły w grę przy małym ruchu granicznym między Litwą a Niemcami. To też trzykrotne zmniejszenie minimalnej normy celnej przy znacznie podwyższonych cłach oznacza w rzeczywistości więcej niż czterokrotne pogorszenie stosunków celnych.

Zarządzenie rządu niemieckiego dosyć boleśnie, rzecz prosta, odbiło się na interesach rolników kłajpedzkich. Zarządzenie niemieckie miało niewątpliwie na celu obronę rolników Prus Wschodnich przed konkurencją rolników kłajpedzkich. W Kłajpedzie zarządzenie to było w ten sposób interpretowane. Jednakże nikomu nie mogło przyjść do głowy, że obecnie pisma pruskie zapomną o trudnościach stwarzanych ze strony niemieckiej i dopatrzą się w okólniku rządu litewskiego, dążącemu do ustalenia równowagi w związku z dawniejszemi posunięciami rządu niemieckiego jakiegoś zamachu na mały ruch graniczny.

Pozatem nie należy zapominać, że chociaż rozporządzenia obu krajów odbiły się pośrednio na małym ruchu granicznym, jednak nie dotyczą one ulg celnych, przewidzianych w małej taryfie. W związku z tem zarzuty prasy pruskiej są również pod względem formalnym bezpodstawne.

Z d z i a ł a l n o ś c i t o w a r z y s t w a J e d n o ś c i L i t e w s k o - Ł o t e w s k i e j. Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.284/ w dn.12 i 13 grudnia obradowały w Kownie zarządy kowieńskiego i ryskiego towarzystwa Jedności Litewsko-Łotewskiej. Po rozpatrzeniu sprawy współpracy obu krajów w zakresie rolnictwa, zarządy uchwaliły zwrócić się do obu rządów z prośbą o zawarcie większej liczby traktatów, ażeby jedno państwo względem drugiego nie stwarzało zagranicą konkurencji i żeby wspólnie były omawiane sprawy eksportu z państwami obcemi.

Przy rozpatrywaniu spraw szkolnictwa, Łotysze się uskarżali, że na Litwie kasuje się szkoły łotewskie i przyłącza się je do litewskich. Litwini znów skarżyli się na to, że na Łotwie samorządy nie udzielają pomocy materjalnej szkołom litewskim. Uchwalono prosić rządy o wyjaśnienie i uregulowania tej sprawy.

Szeroko rozpatrywano sprawę języka międzynarodowego dla krajów nadbałtyckich. Najwięcej głosów padło za językiem angielskim i francuskim. Sprawa ta jednak nie została rozstrzygnięta, gdyż pragnie się porozumieć co do niej z Estonją i Finlandją.

Rozpatrywano sprawę kongresu małych narodów. Uchwalono stosować w tym względzie szerokiej skali, a zacząć od krajów nadbałtyckich, wciągając następnie inne kraje.

W sprawie ujednostajniania języków i nauki uchwalono prosić Ministerstwa Oświaty o przejrzenie słowników i ujednostajnienie terminologji, jak również o to, by w gimnazjach litewskich i szkołach niższych wprowadzono naukę języka łotewskiego, zaś w odnośnych szkołach łotewskich języka litewskiego.

Co do wspólnej reprezentacji obu państw zagranicą, uchwal -

no zwrócić uwagę rządów na to, by narazie w państwach drugo i trzeciorzędnych były wspólne przedstawicielstwa obu krajów, wyznaczając przedstawiciela państwa jednego, zaś sekretarza państwa drugiego.

W sprawie propagandy zbliżenia obu narodów wyrażono życzenie, by więcej pisano w prasie i więcej zwoływano kongresów. W sprawie wileńskiej przyrzekli Łotysze więcej informować swych rodaków drogą odczytów i t.d.

Ponadto uchwalono ujednostajnić statuty obu towarzystw, zwołać posiedzenie w lutym-kwietniu, zaś kongres w terminie najdogodniejszym. W przyszłym roku ubiega 10 lat od chwili powstania w Kownie towarzystwa Jedności Litewsko-Łotewskiej. Uchwalono rocznicę tę uroczyście uczcić.

W y m i a n a t e l e g r a m ó w m i ę d z y m i n i s t r e m Z a u n i u s e m a m i n . Z a r i n s z e m . Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.284/, nastąpiła wymiana depesz między ministrem Zauniusem i min.Zarinszem z powodu objęcia tego ostatniego teki łotewskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"L i e t u v o s A i d a s" o s t a n o w i s k u o p o z y c j i n a L i t w i e.

"Lietuvos Aidas" Nr.284 z dn.14.XII.1931 r. Art.p.t."Jaką opinję mają o sobie". Streszczenie:

Obecny ustrój polityczny na Litwie można oceniać z różnych punktów widzenia. Widocznym jednak dla wszystkich faktem jest to, że dzięki temu ustrojowi panuje w państwie litewskiem ład i rozwija się twórczość duchowa zarówno jak materjalna.

Niektórzy obecny ustrój na Litwie nazywają dyktaturą. Wiadomo jednak, że właściwa dyktatura znacznie się różni od obecnego ustroju politycznego Litwy. Ani bowiem ZSSR, ani we Włoszech nie może być mowy o publicznej i legalnej działalności opozycji politycznej. W krajach, gdzie panuje dyktatura są nie do pomyślenia organizacje opozycyjne i prasa opozycyjna.

Na Litwie działalność opozycji jest wprawdzie mniej lub więcej krępowana. Zależy to od metod działania samej opozycji. Jednakże sama zasada działalności opozycji na Litwie nie jest zaprzeczona. Na Litwie działają legalnie partje opozycyjne: Chrześcijańska Demokracja, Włościanie-ludowcy i Socjaldemokraci. Wszystkie te partje opozycyjne mają swe komitety centralne, odbywają zebrania i zjazdy walne, wydają perjodyczne organy prasowe.

Działalność opozycji nie jest niestety poważna. Niekonsekwencja organów opozycyjnych i ich dekadencja są ogromne. Opozycja obwinia o to cenzurę. Zdaje się jednak, że niesłusznie. Byłoby o wiele korzystniejsze dla społeczeństwa i prasy, gdyby cała odpowiedzialność za artykuły i wiadomości spadała tylko na redakcję czasopism. Nie mogłaby wtedy bowiem opozycja zwalać całej winy na cenzurę, a z drugiej strony polemika z pismami opozycyjnemi stałaby się ciekawsza. Może się napozór wydawać, że cenzura skreśla w prasie pozycyjnej bardzo ważne rzeczy. Tymczasem najczęściej skreślane są rzeczy, którychby sami redaktorzy pism nie drukowali, gdyby wiedzieli, że cenzura ich nie skreśli.

Niepodobna pominąć milczeniem zbyt rzucających się w oczy objawów. Tak np. o wyborach Prezydenta, któremi się zainteresował cały kraj i zagranica "Lietuvos Zinios" wspomniały jedynie drogą dwuwierszowej wzmianki, natomiast "Auszra" nie uznała za stosowne ani słówkiem o wyborach wspomnieć. W ten sposób prasa opozycyjna pojmuje swe obowiązki informowania czytelników o najważniejszych wypadkach krajowych. Być może leaderzy opozycji mają nadzieję powrotu do władzy. Jednakże nie zdołają oni skierować z powrotem koła historji.

K r o n i k a .

D e p e s z e g r a t u l a c y j n e d o P r e z y d e n t a S m e t o n y . Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.284/, Prezydent Re-

publiki Smetona otrzymał z okazji swych ponownych wyborów szereg depesz gratulacyjnych. M.in. od Prezydenta Republiki Czechosłowackiej Masaryka, Łotewskiej Kwiesisa, Estońskiej Paetsa i Fińskiej Swinhufwuda.

Akademja poświęcona 700-nej rocznicy podboju Prus. Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.284/, w uniwersytecie kowieńskim odbyła się staraniem korporacji "Romuwa" akademja, poświęcona 700-nej rocznicy przybycia Krzyżaków do Prus Wschodnich. Mówcy podkreślali, że rocznica ta jest dla Litwinów smutna. Obecni oczcili pamięć ujarzmionych i wytępionych przez Niemców Prusów przez powstanie i jednominutową ciszę.

Dokoła rocznicy 17-go grudnia. 17 grudnia upływa 5 lat od dnia zamachu stanu. Żadne oficjalne uroczystości z tego powodu nie są przewidywane. W dniu tym, w myśl wymagań konstytucji, nastąpi w związku z wyborami prezydenta formalna dymisja rządu. Tekę premjera nadal będzie piastował p.Tubelis, zaś skład Gabinetu nie ulegnie żadnym zmianom.

Zgon burmistrza m. Kowna. Zmarł po ciężkiej chorobie burmistrz miasta Kowna Wokietajtis.

Wstrzymanie ruchu granicznego z Litwą. Wobec rzekomej epidemji tyfusu na Wileńszczyźnie, litewskie Ministerstwo Spraw Wewn.wydało zarządzenia, mocą którego mały ruch graniczny pomiędzy Polską a Litwą zostaje wstrzymany na czas nieograniczony.

Sprawa wyborów do sejmu. Jak podaje "Siegodnia" /Nr.348/, wybory do sejmu odbędą się na wiosnę następnego roku. Odnośny projekt ustawy rozpatrywany jest przez Gabinet Ministrów. Sposób przeprowadzania wyborów będzie bardziej skomplikowany niż przy wyborach do samorządów. Wprowadzony będzie bardziej ostry cenzus zarówno dla wyborców jak dla kandydatów.

Otwarcie centralnego magazynu t-stwa wojskowo-ekonomicznego w Kownie. Jak podaje "Siegodnia" /Nr.348/, odbyło się w Kownie w dn.15 grudnia uroczyste otwarcie nowego składu centralnego t-stwa wojskowo-ekonomicznego. Towarzystwo zostało założone w 1920 r.i liczy obecnie 1250 członków. Obrót za 10 miesięcy r.b.wyraził się cyfrą 2.230 tys.lt.

Sprawa amnestji. Jak podaje "Siegodnia" /Nr.348/, nie będzie ogłoszona amnestja, jak to oczekiwano. Prośby o darowanie kary winne być składane indywidualnie. Dotychczas złożono ok.600. Większość w imieniu więźniów politycznych.

Rozpoczęcie działalności centralnego komitetu zbierania ofiar na uniwersytet katolicki. Jak podaje "Auszra" /Nr.28/, rozpoczął swą działalność centralny komitet zbierania ofiar na uniwersytet katolicki. W skład komitetu wchodzą: prezes dr.Karwelis, skarbnik ks.Mieleszka, sekretarz dr.Grinius i członkowie ks.J.Wajłokajtis i dr.Gilenasowa. W tych dniach komitet nawiąże kontakt z komitetami djecezjalnemi i wyda cały szereg instrukcyj w sprawie zbierania ofiar.

Ukaranie malarza za karykatury Smetony. Jak podaje "Auszra" /Nr.28/, znany malarz-karykaturzysta, należący do grupy literatów litewskich, skupionych przy zamkniętem niedawno piśmie "Triecias Frontas" P.Tarabilda skazany został na 3 tys.lt. grzywny z zamianą na 3 mies.więzienia za karykatury, ośmieszające Smetonę i członków rządu. Tarabilda podobnie jak inni skazani literaci z grupy "Trzeciego Frontu" postanowił odbyć karę więzienia.

Dokoła zniesienia stanu wojennego. Jak podaje "Auszra" /Nr.28/, z powołaniem się na "Idisze Stimme", Gabinet Ministrów rozpocznie debaty nad projektem zniesienia stanu wojennego, a wprowadzenia natomiast wzmocnionej ochrony. Nowa ustawa m

K o l e j n a enuncjacja K.A.K. w sprawie obecnego rządu . Jak podaje "Kova" /Nr.22/, rzekomo zlikwidowany K.A.K. /Komitet Akcji Katolickiej/ działa w dalszym ciągu i wydaje co pewien czas swe biuletyny i odezwy."Kova" zamieszcza streszczenie biuletynu Nr.4, zawierającego ostrą krytykę pod adresem rządu tautininków:

Latem r.b., głosi biuletyn Nr.4,pragnął podać się do dymisji poseł litewski w Moskwie p.Bałtruszajtis. Trzeba wiedzieć, że żona Smetony,Zaunius i inni utworzyli spółkę, która ma na celu ciągnięcie zysków z procederu następującego: skupuje się zagranicą czerwońce sowieckie, płacąc po 12-20 lt. od sztuki, poczem posyła się je bagażem dyplomatycznym do posła litewskiego w Moskwie, poczem Bałtruszajtis wymienia czerwońce znowu na lity, otrzymując po 52 lity od sztuki. Zyski są więc bardzo pokaźne.Sowiety groziły jednak ujawnieniem tych niecżystych machinacyj. Bałtruszajtis chciał wtedy podać się do dymisji. Jednakże p.Smetonasowa i p.Zaunius załagodzili sprawę, obiecując dać komunistom szersze prawa. Sowiety postawiły za warunek zniesienie obozu koncentracyjnego w Worniach i zapewnienie praw dyplomatycznych sowieckiemu przedstawicielstwu handlowemu w Kownie. Wszystko to bolszewicy otrzymali.Tem się też tłumaczy, że podczas wyborów do Kas Chorych odmawiano robotnikom-katolikom zezwolenia na zebrania, podczas,gdy komuniści mieli swobodę ruchów i odnieśli w wyborach sukces."Lietuvos Aidas" ani słóweczkiem przeciwko bolszewikom się nie wypowiada.

Biuletyn Nr.4 zawiera też wykaz "szpiegów", którzy zajmowali się i zajmują śledzeniem działaczy katolickich: Jasikiewicz, Sarkin, Sokołow, Radecki, Pamatajtis, Hajdunowicz, Szynoder, Pontežys, Wajginis, Kuźmicki. Obok nazwisk tych figurują dokładne adresy, noszących je osób.

S p r a w y sądowe "Ukininku Sajungi".Jak podaje "Echo" /Nr.334/,zakończone zostało śledztwo w sprawie dwóch nowych nadużyć "Ukininku Sajungi" a mianowcie w sprawie t.zw."przyjacielskich weksli" i importu nasienia, rzekomo na siew, a faktycznie na sprzedaż. Obie te sprawy wpłyną na wokandę sądową w początku przyszłego roku.

U s u n i ę c i e ks. Wilimasa z palestry .Jak podaje "Echo" /Nr.334/, rada adwokatów przysięgłych rozpatrywała w tych dniach trzy sprawy dyscyplinarne przeciwko ks.Wilimasowi. W wyniku narad postanowiono usunąć ks.Wilimasa z palestry.

Ks.Wilimas był bardzo popularnym działaczem politycznym za czasów drugiego sejmu. Początkowo występował z ramienia partji Ch.D., potem jednak rozpoczęły się między nim a partją tarcia.

Zakończyły się one tem, że ks.Wilimas porzucił zarówno partję, jak i swój stan duchowny i zajął się adwokaturą.

S a m o b ó j s t w o znanego kupca .Jak podaje prasa kowieńska, popełnił w tych dniach samobójstwo znany kupiec kowieński Jakób Bursztejn. Przyczyną samobójstwa były kłopoty pieniężne.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a.

S p r a w a kryzysu Dyrektorjatu .Jak podaje "Auszra" /Nr.28/, w tych dniach nastąpić może dymisja Dyrektorjatu kłajpedzkiego z powodu głosowania jednej z popierających dotychczas Dyrektorjat partyj "Volkspartei" przeciwko zmianom ustawy szacunkowej.Obecnie odbywają się między frakcami sejmiku kłajpedzkiego narady w sprawie złagodzenia kryzysu.

G r a t u l a c j a sejmiku kłajpedzkiego z powodu wyboru Smetony. Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.283/, sejmik kłajpedzki złożył Smetonie gratulacje z powodu wyboru jego na Prezydenta Państwa.